

Вишновецька С.В.,
к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна,
Солодка Ю.І.,
студентка V – го курсу,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЮРИДИЧНА СУТНІСТЬ КУПІВЛІ – ПРОДАЖУ ПРАВА СПАДКУВАННЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

В Україні, на відміну від зарубіжного законодавства (ст. ст. 780, 1667 – 1673, 1696 – 1698 Цивільного кодексу Франції (далі – ЦКФ), Частина 9 Книги 5 Цивільного кодексу Німеччини (далі – ЦКН)), інститут продажу спадщини є недостатньо розробленим. Відмінною ознакою продажу спадщини за законодавством Німеччини та Франції є те, що спадщина продається не просто як відокремлені предмети, які входять до складу спадщини, а як єдине ціле. До договору купівлі – продажу спадщини застосовуються загальні правила щодо купівлі – продажу будь – якого майна, за винятком положень, що містяться у відповідних нормах (ст. ст. 1673, 1696, 1697 ЦКФ, ч. 2 § 2376, § 2377, ч. 1 § 2381, ч. 1 § 2383 ЦКН) [1, с. 116].

Продаж спадщини в США може здійснити особистий представник або адміністратор в інтересах спадкоємця, при цьому такий продаж може вважатись як відмовою спадкоємця від спадщини (п. (d) ч. 5 ст. 72 – 2 – 811 Єдиного пробачійного кодексу США (далі – ЄПК)), так і простим розпорядженням спадкоємця як власника спадщини (ч. 2 ст. 72 – 2 – 228 ЄПК) [1, с. 117].

В Україні у нотаріальній практиці трапляються випадки, коли при оформленні відмови від прийняття спадщини на користь іншого спадкоємця фактично має місце купівля – продаж. Це підпадає під ознаки удаваного правочину (ст. 235 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ)), що є неприпустимим. Такий стан справ пояснюється наступним. Спадкоємці не мають іншої законодавчо встановленої можливості продати свою частку у спадщині до отримання правовстановлюючих документів на майно, яке входить до складу спадщини. Адже у житті можуть мати місце випадки, коли спадкоємець мусить терміново продати належне йому право спадкування, наприклад, для виконання грошових зобов'язань, термін для виконання яких вже настав (податкові, аліментні, кредитні платежі тощо). Отримання правовстановлюючих документів можливо лише зі спливом строку, встановленого для прийняття спадщини (ст. 1298 ЦКУ), що триває певний час у залежності від наявності або відсутності у складі спадщини нерухомого майна. До того ж Свідectво про право на спадщину лише підтверджує факт прийняття спадщини, а не виникнення права власності на майно (п.п. 2.3.3. п. 2 Положення про Спадковий реєстр), що унеможливило його використання як правовстановлюючого документа при купівлі – продажу, наприклад, нерухомого майна [2, с. 146 – 147].

Варто також зазначити, що суб'єктивне право спадкування, що належить спадкоємцю з моменту відкриття спадщини (ч. 5 ст. 1268 ЦКУ), в силу ст. 177, ч. 2 ст. 190 ЦКУ може бути об'єктом правочину, зокрема купівлі – продажу.

Враховуючи зазначене, поділяємо точку зору В. В. Валах про необхідність доповнити Главу 87 ЦКУ статтею 1267 – 1 «Купівля – продаж права спадкування», яка повинна містити наступне. Спадкоємець або інша особа в інтересах спадкоємця (виконавець заповіту, представник) має право продати належне йому право спадкування. До продавця переходить право спадкування в тому обсязі, в якому отримав його спадкоємець, включаючи всі наявні обтяження. До положень щодо купівлі – продажу права спадкування застосовуються загальні норми щодо купівлі – продажу, якщо інше не виходить із змісту спадщини. Договір купівлі – продажу права спадкування укладається у письмовій формі та посвідчується нотаріально. У випадках, встановлених законом, цей договір підлягає державній реєстрації. Інші спадкоємці мають переважне право перед третіми особами на купівлю права спадкування за ціною, оголошеною для продажу, та на інших рівних умовах, крім випадку продажу з публічних торгів [3, с. 154].

Практична реалізація цих положень вбачається наступним чином. Спадкоємець, який подає нотаріусу заяву про відкриття спадщини, повинен вказати, чи має він намір до отримання свідоцтва про право на спадщину вчинити продаж свого права спадкування. Якщо у заяві такий намір не виражено, але згодом спадкоємець вирішив здійснити продаж, він повинен письмово повідомити про це нотаріуса, який веде спадкову справу. У даному випадку повинні застосовуватися норми, що регулюють переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності (ст. ст. 362 – 363 ЦКУ, Розділ 2 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України).

У разі, якщо покупцем за договором купівлі – продажу права спадкування є інший спадкоємець, цей договір складається у одному примірнику та залишається у спадковій справі. На підставі цього договору нотаріус зі спливом строку, встановленого для прийняття спадщини, видає спадкоємцю – покупцю Свідоцтво про право на спадщину, де, поміж іншим, вказується підстава збільшення його частки та остаточний розмір його частки [3, с. 155].

У разі, якщо покупцем за договором купівлі – продажу права спадкування є третя особа, цей договір складається у відповідній кількості примірників, один з яких видається покупцеві та вважається документом, що підтверджує право власності на визначене у договорі майно [3, с. 155].

Отже, підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що інститут продажу спадщини варто закріпити в ЦКУ, адже спадкоємці не мають законодавчо встановленої можливості продати свою частку у спадщині до отримання правостановлюючих документів на майно, яке входить до складу спадщини.

Література

1. Валах В. В. Спадкове право зарубіжних країн / В. В. Валах // Правова держава. – 2002. – № 4. – С. 115 – 122.
2. Валах В. В. Спадкування як особливий вид правонаступництва в цивільному праві / В. В. Валах // Матеріали 58 – й научної конференції професорсько – преподавательського состава и научных работников экономико – правового факультета ОНУ им. И. И. Мечникова. – О.: Астропринт, 2004. – С. 145 – 148.

3. Валах В. В. Купівля – продаж права спадкування – крок до вдосконалення вітчизняного спадкового права / В. В. Валах // Матеріали міжнародної науково – практичної конференції «Становлення, функціонування та розвиток правових систем сучасності: проблеми науки і практики». – О.: Астропринт, 2010. – С.152 –156.

УДК 349.2(043.2)

Вишновецька С.В.,

к.ю.н, доцент,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПОНЯТТЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКИ ТРУДОВОГО ПРАВА

Питання методології досить складне, оскільки саме це поняття тлумачиться по – різному. Аналіз літератури з методологічних проблем науки свідчить про наявність надзвичайно широкого спектру розуміння сутності методології. У різноманітності визначень розглядуваного поняття у філософській літературі, працях з інших суспільних наук, у тому числі правових, можна виділити два підходи, що розрізняються обсягом змісту, який вкладається в назване поняття. Для одного з них характерне звуження сфери прояву методології, ототожнення її тільки з методами, під якими розуміють сукупність прийомів і способів вивчення явищ і процесів, які складають предмет тієї чи іншої науки. Багато зарубіжних наукових шкіл не розмежовують методологію і методи дослідження. Другий підхід до розуміння методології полягає в тому, що в її зміст включаються світоглядні, в тому числі ідеологічні, а можливо, і політичні орієнтири для дослідника, які за певної ситуації переростають в категоричні вимоги. Поєднання названих підходів дає найширше розуміння методології [1, с. 31]. На нашу думку, саме таке розуміння методології здатне забезпечити повноцінне вивчення явищ і процесів, які складають предмет науки трудового права.

Слід відзначити, що останнім часом в літературі, спеціально присвяченій методологічному аналізу науки, помітне прагнення до певного синтезу різних підходів в інтерпретації методології, до її розуміння як концептуальної єдності ряду компонентів.

Зокрема, на думку С. Д. Гусарева та О. Д. Тихомирова, методологія сучасної юридичної науки становить складне і багатопланове утворення, яке охоплює:

- проблеми структури наукового знання взагалі й наукових правових теорій зокрема;
- закони виникнення, функціонування і зміни наукових правових теорій;
- понятійний каркас юридичної науки та її окремих дисциплін;
- структуру методів юридичної науки;
- аналіз її наукової мови, формальних і формалізованих методів дослідження (методики і процедури дослідницької діяльності), типології систем наукового правового знання тощо [2, с. 68].